

Evli bireylerde algılanan partner duyarlılığı ve affetme ilişkisi: Kişilerarası duygu düzenlemenin aracı rolü

Gamze Taşkireç¹, Gaye Solmazer²

Anahtar kelimeler

affetme, kişilerarası duygu düzenleme, algılanan partner duyarlılığı, birlikte yeniden değerlendirme, birlikte kara kara düşünme

Keywords

forgiveness, interpersonal emotion regulation, perceived partner responsiveness, co-reappraisal, co-brooding

Öz

Yakın ilişki deneyimlerinde bireylerin, zaman zaman incitici davranışlarla karşılaşmaları sebebiyle, ilişkilerin devam etmesinde affetmenin önemli bir yere sahip olduğu tartışılmaktadır (McCullough, 2001). Affetmenin ilişkiler üzerindeki önemi değerlendirildiğinde, affetmeyi kolaylaştıran faktörlerin ve ilgili mekanizmaların araştırılmasının son derece değerli olduğu düşünülmektedir. Bu doğrultuda bu çalışmanın amacı, algılanan partner duyarlılığı ve affetme arasındaki ilişkiyi ve bu ilişkide kişilerarası duygu düzenleme stratejilerinden olan birlikte kara kara düşünme ve birlikte yeniden değerlendirmenin aracı rolünü evli bireyler üzerinde incelemektir. Çalışmanın örneklemini yaşları 24-65 arasında değişen 187 evli birey oluşturmaktadır. Çalışmada algılanan partner duyarlılığı, kişilerarası duygu düzenleme stratejileri ve affetmenin ölçülmesine yönelik çevrim içi ölçek bataryası kullanılmıştır. İstatiksel analizler algılanan partner duyarlılığı ve affetme arasında pozitif bir ilişki bulunduğunu göstermektedir. Ayrıca, bu ilişkide birlikte yeniden değerlendirmenin kısmi aracı rolü bulunmaktadır. Bu sonuçlar doğrultusunda, çiftlerle yürütülen affetme programlarında, algılanan partner desteği ve duyarlılığına, aynı zamanda ilişki bağlamında duygu düzenleme becerilerinin geliştirilmesine odaklanmanın faydalı olabileceği düşünülmektedir.

Abstract

The relationship between perceived partner responsiveness and forgiveness in married individuals: The mediating role of interpersonal emotion regulation

It is argued that forgiveness is important in maintaining relationships, as individuals can sometimes encounter hurtful behaviors in close relationship experiences (McCullough, 2001). Hence, considering the importance of forgiveness in relationships, it is worthwhile to investigate the factors that facilitate forgiveness and the mechanisms underlying these relationships. The aim of this study was to examine the relationship between perceived partner responsiveness and forgiveness, and to explore the mediating roles of co-brooding and co-reappraisal, which are interpersonal emotion regulation strategies, on this relationship among married individuals. The sample of the study consisted of 187 married individuals ranging from 24 to 65 years in age. In the study, the online questionnaire battery was used to measure perceived partner responsiveness, interpersonal emotion regulation strategies, and forgiveness. The statistical analyses showed that there was a positive relationship between perceived partner responsiveness and forgiveness. In addition, there was a partial mediating role of co-reappraisal on this relationship. In line with these results, it is believed that focusing on perceived partner support and responsiveness, and on the development of emotion regulation skills in relationship contexts may be beneficial in forgiveness programs conducted with couples.

Atf için: Taşkireç, G. ve Solmazer, G. (2023). Evli bireylerde algılanan partner duyarlılığı ve affetme ilişkisi: Kişilerarası duygu düzenlemenin aracı rolü. *Klinik Psikoloji Dergisi*, 7(3), 384-397.

✉ **Gamze Taşkireç** · gamzetaskirec@hotmail.com | ¹Klinik Psikolog, ²Doç. Dr. Öğr., İzmir Bakırçay Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Gazi Mustafa Kemal, Kaynaklar Cd., 35665 Menemen/İzmir Türkiye.

Geliş: 06.07.2022, **Düzeltilme:** 25.08.2022/21.09.2022, **Kabul:** 29.09.2022

Yakın ilişki deneyimlerinde, bireyler zaman zaman incitici davranışlarla karşılaşabilmektedir (Fincham, 2010; Martin ve ark., 2019; McCullough, 2001; Steiner ve ark., 2011). Bu tarz davranışlar karşısında, bu davranışı sergileyen kişiye yönelik olumsuz duygu, düşünce ve davranışlar ortaya çıkabilmekte; affetme bu kişiye yönelik olumsuz içerikte duygu ve düşünceleri azaltmakla birlikte olumlu olanları da arttırabilmektedir (Enright ve ark., 1998; Kearns ve Fincham, 2004; Thompson ve ark., 2005; Wade ve Worthington Jr, 2003). Zarar verici bir davranış sonrası affetmek, yapıcı bir dönüşüm aracılığıyla bozulan ilişkinin yeniden kurulmasına olanak sağlamaktadır (Karremans ve Van Lange, 2004; McCauley ve ark., 2022; McCullough ve Witvliet, 2002). Ayrıca affetmenin psikolojik iyilik hali ve sağlıkla ilişkisine dair de bilimsel destek bulunmaktadır (Bono ve ark., 2008; Lawler-Row ve ark., 2011). Affetmenin önemi değerlendirildiğinde, affetmeyi kolaylaştıran faktörlerin ve ilgili mekanizmaların araştırılmasının son derece değerli olduğu düşünülmektedir. Bu doğrultuda bu çalışmanın amacı, evlilikte affetme kavramının, yakın ilişkilerin gelişiminde önemli bir değişken olan algılanan partner duyarlılığı ile ilişkisinin araştırılması ve bu ilişkide duygu düzenleme süreçlerinin aracı rolünün belirlenmesidir.

Alanyazında hem durumsal bir tepki hem de kişilik özelliği olarak değerlendirilen affetmeye (Berry ve ark., 2005; Fincham, 2010; McCullough ve ark., 1998) ilişkin birçok tanımlama bulunmaktadır (örn., Kearns ve Fincham, 2004; Worthington, 2005). Ancak motivasyonel bağlamda ele alındığında, affetme incitici veya zarar verici bir davranışın ardından bu davranışı sergileyen kişiye yönelik olan intikam düşüncesinden uzaklaşmayı ya da kaçınma sergilememeyi yansıtmaktadır ve bu kişiye yapıcı bir şekilde davranılmasına olanak sağlamaktadır (McCullough ve ark., 1997, 1998, 2007). Alanyazın zarar verici bir davranış sonrası ilişkilerin devam edebilmesinde ve bozulan ilişkinin yeniden kurulabilmesinde affetmenin önemli bir yere sahip olduğunu önermektedir (Fitness ve Peterson, 2008; Scobie ve Scobie, 1998). He ve arkadaşları (2018) evli çiftlerde yürüttükleri boylamsal çalışmalarında (duygusal) affetmenin, ilişki kalitesi aracılığıyla ilişkilerde devamlılığı yordadığını göstererek affetmenin ilişkilerin devam edebilmesindeki rolünü desteklemiştir. Bir başka çalışmada ise affetme (kadın örneğinde) ve eşe yönelik empatik tutum evlilik uyumu ile ilişkili gözükmektedir (McDonald ve ark., 2018). Benzer doğrultuda, affetme ve evlilik doyumu arasındaki ilişkinin iki yönlü doğasının bulunduğu ifade edilmektedir (örn., Fincham ve Beach, 2007; Paleari ve ark., 2005). Bu bulgular temelinde affetmenin ilişkilerin devamındaki rolü önemli gözükmektedir.

Affetme sürecini etkileyen bir kavramın bireylerin bağlanma biçimleri olduğu görülmektedir. Alanyazın bağlanma ve affetme arasındaki ilişkiye yönelik ampirik destek sağlamaktadır (Beck ve ark., 2017; Guzmán-González ve ark., 2020; Kimmes ve Durts-

chi, 2016; Lawler-Row ve ark., 2006; Martin ve ark., 2019). Algılanan partner duyarlılığı, güvenli bağlanma temelinde ele alınan ve yakın ilişki süreçlerinde önemli bir yere sahip olan kavramlardan biridir (Reis ve ark., 2004). Duygusal anlamda bağlı olmayı içinde barındıran algılanan partner duyarlılığı; bireyin partneriyle olan ilişkisinde değer gördüğünü, önemseydiği durum ve özelliklerin anlaşıldığını ve ihtiyaçlarının desteklendiğini düşünmesi olarak kavramsallaştırılmaktadır (Reis ve ark., 2004). İlişkilerde ve kişisel iyilik halinde önemli bir yere sahip olduğu tartışılan algılanan partner duyarlılığı (Reis, 2012) ile birçok iyilik hali değişkeni arasındaki ilişki alanyazında gösterilmiştir. Örneğin, bu değişkenin ödemonik iyilik hali (Selçuk ve ark., 2016), ölüm oranları (Selçuk ve Ong, 2013), uyku kalitesi (Selçuk ve ark., 2017), ağrı (O'Neill ve ark., 2020) gibi bireysel unsurlarla ve evlilik doyumu (Gadassi ve ark., 2016), partnere yönelik duygusal ifadenin paylaşılması (Ruan ve ark., 2020), çatışma çözümü (Alonso-Ferres ve ark., 2021) gibi ilişkisel unsurlarla da bağlantılı olduğu görülmektedir.

Bireyin kişilik özellikleri ve ilişkiye yönelik birçok unsur algılanan partner duyarlılığı ile ilişkili gözükmekte, bu unsurlardan birinin de affetme olduğu düşünülmektedir (Reis, 2007). Bununla tutarlı bir şekilde, yakınlığın gelişiminde önemli bir unsur olduğu tartışılan algılanan partner duyarlılığının (Reis ve ark., 2004) affetme bağlamındaki önemi; doyum, yakınlık gibi ilişkisel değişkenlerin affetmedeki yordayıcılığını meta-analitik olarak gösteren çalışmalarla (Fehr ve ark., 2010) da desteklenebilir. Pansera ve La Guardia (2012) tarafından yürütülen çalışmada, zarar verici bir durum karşısında telafi davranışları ile affetme arasındaki ilişkide algılanan partner duyarlılığı aracı değişken olarak görev yaparak affetmeyi kolaylaştırmıştır. Diğer bir deyişle zarar verici davranışa yönelik telafi çabaları, algılanan partner duyarlılığı aracılığıyla affetmeyi etkilemektedir. Bir başka çalışmada da önceki bulgu ile tutarlı bir şekilde, zarar verici davranış sonrası özür dilemenin, ilişkinin daha değerli algılanmasını sağladığı ve affetmeyi kolaylaştırdığı bulgulanmıştır (Forster ve ark., 2021). Tüm bulgular temelinde, algılanan partner duyarlılığının zarar verici bir davranış sonrasındaki affetme sürecinde etkili olacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda mevcut çalışmada algılanan partner duyarlılığının affetme ile pozitif yönde ilişkili olacağı düşünülmektedir.

Duygu düzenleme süreçlerinin algılanan partner duyarlılığı ve affetme arasındaki ilişkinin altında yatan bir mekanizma olabileceği düşünülmektedir. Duygu düzenleme stratejileri bireysel düzeyde gözlenebildiği gibi, kişilerarası etkileşim süreçlerinde de görülebilmektedir (Butler ve Randall 2013; Hofmann, 2014; Horn ve Maercker, 2016) ve alanyazında bu kavramın önemli bir yere sahip olabileceği tartışılmaktadır (Butler ve Randall, 2013; Horn ve Maercker, 2016). Bu doğrultuda, bireyin deneyimlediği bir soruna, sorunla birlikte ortaya çıkan duyguya, sorunun nedenlerine veya sonuçlarına işlevsel olmayan ve tekrarlayan bir

şekilde yoğunlaşması olarak ele alınan ruminasyon (Nolen-Hoeksema, 1991; Nolen-Hoeksema ve ark., 2008), romantik kişilerarası bağlamda birlikte kara kara düşünme (co-brooding) olarak değerlendirmekte ve uyumsuz bir başa çıkma mekanizması olarak görülmektedir (Ata ve Alkar, 2020; Horn ve Maercker, 2016). Uyumlu bir stratejiyi yansıtan yeniden değerlendirme ise en genel anlamda bir durumun duygusal anlamdaki gücünü farklılaştırmak adına o durumun değerlendirilme yolunun değiştirilmesi olarak tanımlanmakta (Gross, 1998, 2014) ve kişilerarası bağlamda birlikte yeniden değerlendirme (co-reappraisal) olarak kavramsallaştırılmaktadır (Ata ve Alkar, 2020; Horn ve Maercker, 2016). Tosalı ve Harma'nın (2021) çalışmasında, algılanan partner duyarlılığı ve birlikte duygu düzenleme arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur. Diğer bir deyişle, bu çalışma duyarlı bir partnere sahip olmanın, birlikte duygu düzenleme stratejilerinde etkili olabileceğini göstermektedir. Diğer bir açıdan bakıldığında, partnerin duygusal süreçlerine yönelik farkındalık, algılanan partner duyarlılığında önemli bir unsur oluşturmaktadır (Reis ve ark., 2004). Bunu destekler şekilde, algılanan partner duyarlılığı duygusal ifadelerin paylaşılmasında etkili gözükmektedir (örn., Alonso-Ferres ve ark., 2021; Ruan ve ark., 2020). Bu doğrultuda, duygusal süreçlerde algılanan partner duyarlılığının önemli olduğu düşünülmektedir.

Affetme bağlamında da duygu düzenleme süreçlerinin önemli olabileceği düşünülmektedir. Affetme sürecini olumsuz olarak etkileyen ruminasyon, kaçınma ve intikam duygularını artırarak affetmeye engel yaratabilirken; incitici durumları olumlu bir şekilde yeniden değerlendirme, affetmeyi sağlayabilmektedir (Fehr ve ark., 2010; McCullough, 2001; McCullough ve ark., 1998; VanOyen Witvliet ve ark., 2015). Bununla tutarlı bir şekilde, affetme ile duygu düzenlemenin benzerliğini vurgulayan bir modelde, incitici veya zarar verici bir davranış sonucunda ortaya çıkabilen öfke ve intikam gibi duyguların yeniden değerlendirilmesiyle affetmenin gerçekleştirilebileceği varsayılmaktadır (Ho ve Fung, 2011). Evli kişilerde affetme ve aynı zamanda olumsuz deneyimlere yönelik (düşüncelerden) ruminasyon yapmaktan kaçınma daha uyumlu bir evlilik ile ilişkili gözükmektedir (Gümüş ve Kışlak, 2019). VanOyen Witvliet ve arkadaşları (2010) çeşitli yeniden değerlendirme biçimlerinin ve ruminasyonun affetme üzerindeki etkisini araştırmış ve yeniden değerlendirmenin daha olumlu duygular ve affetme ile pozitif yönde ilişkili olduğunu bulmuştur. Aynı çalışmada (VanOyen Witvliet ve ark., 2010), ruminasyon daha düşük olumlu duygular ve affetmeyle ilişkili gözükmektedir. Bir başka çalışmada ise şefkatli bir biçimde yeniden değerlendirebilme, bireylerin düşüncelerinde değişikliklerle birlikte, incitici davranış sergileyen bireye karşı empati kurulmasında etkili görülmektedir (VanOyen Witvliet ve ark., 2015). Duygu düzenleme süreçlerinin, algılanan partner duyarlılığı

ve affetme sürecindeki rolü görülmekte ve tüm bunlara dayanarak, mevcut çalışmada algılanan partner duyarlılığı ile affetme arasındaki ilişkide kişilerarası duygu düzenlemenin aracı role sahip olacağı hipotez edilmektedir.

Özetle, alanyazın algılanan partner duyarlılığı ile affetme arasındaki ilişkiye yönelik ampirik destek sağlamaktadır (örn., Pansera ve La Guardia, 2012). Benzer şekilde, algılanan partner duyarlılığı ile kişilerarası duygu düzenleme süreçlerine odaklanan ve bu ilişkiyi destekleyen çalışmalar da mevcuttur (örn., Tosalı ve Harma, 2021). Bu doğrultuda mevcut çalışmanın amacı, evli bireylerden oluşan bir örnekleme algılanan partner duyarlılığı ve affetme arasındaki ilişkiyi ve bu ilişkide kişilerarası duygu düzenleme biçimlerini yansıtan birlikte kara kara düşünme ve birlikte yeniden değerlendirmenin aracı rolünü incelemektir. Mevcut çalışmanın, bu ilişkileri keşfetmesiyle birlikte, alanyazına katkı sağlayacağına inanılmaktadır.

YÖNTEM

Örnekleme

Araştırma sürecinde katılımcılara, internet üzerinden sosyal platformlar aracılığıyla ulaşılmıştır. Ölçek batarıyasını tamamlamayan ($N = 172$) ve dikkat sorusuna yanlış cevap veren ($N = 58$) kişiler araştırmadan çıkarılmıştır. Çalışmanın affetme üzerine temellenmesi nedeniyle, katılımcıların affetmeyle ilişkili ölçeği eşlerinin geçmişte onları incittiği bir olayı düşünerek cevaplaması gerekmektedir. Bu nedenle katılımcılardan bu olayı kısaca anlatmaları ve bunu takiben ilgili affetme ölçeğini doldurmaları istenmiştir. Ancak, bu olayın anlatımıyla ilgili soruyu boş bırakan ($N = 15$), hatırlamadığını ifade eden ($N = 9$) ve “yok” şeklinde cevap veren ($N = 41$) kişiler çalışmaya dahil edilmiştir. Son olarak tek ve çok değişkenli uç değerler açısından araştırma verisi incelenmiş, tüm bu sürecin sonunda, 187 katılımcı çalışma kapsamında yer almıştır.

Katılımcıların özelliklerine bakıldığında; katılımcıların 156'sı kadın (%83.4) ve 31'i erkektir (%16.6). Katılımcıların yaşları 24-65 arasında değişirken ($Ort. = 37.85$, $SS = 9.74$), katılımcıların eşlerinin yaşları da 23-66 arasında ($Ort. = 40.16$, $SS = 10.27$) değişmektedir. Katılımcıların evlilik sürelerine bakıldığında 1-480 ay aralığında değiştiği görülmektedir ($Ort. = 135$ ay, $SS = 128.418$). Katılımcıların 142'sinin (%75.9) çocuğu bulunmakta, 45 kişinin (%24.1) ise çocuğu bulunmamaktadır.

Veri toplama Araçları

Demografik Bilgi Formu Katılımcıların ve partnerlerinin yaş, cinsiyet, eğitim, meslek durumları ve evlilik süreçlerine ilişkin bilgiler demografik bilgi formu ile

elde edilmiştir.

Algılanan Partner Duyarlılığı Ölçeği Reis (2003) tarafından geliştirilen (akt., Taşfiliz ve ark., 2020) ve Türkçe uyarlaması Taşfiliz ve arkadaşları (2020) tarafından yapılan ve toplam 18 maddeden oluşan ölçek, (örn., “Eşim çoğu zaman en iyi yönlerimi görür.”; “Eşim ne düşündüğümün ve hissettiğim farkındadır.”) 9’lu Likert tipinde derecelendirilmektedir (1 = “Hiç doğru değil”, 9 = “Tamamen doğru”). Tek faktörlü yapıya sahip olan ölçekten alınan puanların yükselmesi, partnerin daha duyarlı algılandığını göstermektedir (Taşfiliz ve ark., 2020). Mevcut çalışmada, güvenilirlik değeri .97 olarak bulunmuştur.

Kişilerarası Duygu Düzenleme Ölçeği Horn ve Maercker (2016) tarafından kişilerarası etkileşimde bireylerin duygu düzenleme süreçlerini belirlemek amacıyla geliştirilen ölçeğin Türkçe uyarlaması Ata ve Alkar (2020) tarafından yapılmıştır. Orijinal çalışmada (Horn ve Maercker, 2016), altı madde ile değerlendirilen “birlikte kara kara düşünme” ve dört madde ile değerlendirilen “birlikte yeniden değerlendirme” olmak üzere iki alt boyut bulunmaktadır. Uyarlaması yapılan ölçek, 5’li Likert tipi (1 = “Tamamen katılmıyorum”, 5 = “Tamamen katılıyorum”) şeklindedir ve “birlikte kara kara düşünme” alt boyutu için beş (örn., “Ben kötü bir ruh hali içindeyken eşimden cevap niteliğinde tepkiler alamadığım halde kendimi aynı şeylerden tekrar tekrar şikâyet eder bulurum.”) ve “birlikte yeniden değerlendirme” için dört (örn., “Eşim kötü bir ruh hali içindeyken eşime konuları farklı açıdan görmesi için yardım etmeye çalışırım.”) madde olmak üzere toplam dokuz maddeden oluşmaktadır (Ata ve Alkar, 2020). Uyarlama çalışmasında, güvenilirlik değerleri “birlikte yeniden değerlendirme” için .88, “birlikte kara kara düşünme” için .76 olarak bulunurken (Ata ve Alkar, 2020), mevcut çalışmada “birlikte yeniden değerlendirme” için .85 ve “birlikte kara kara düşünme” için .78 olarak bulunmuştur.

Suç İlişkin Kişilerarası Güdüler Ölçeği Belirli bir incitici veya zarar verici davranış sonrasında kişilerin affetme derecesini değerlendirmek amacıyla McCullough ve arkadaşları tarafından (1998) geliştirilen ölçeğin Türkçe uyarlaması Yıldırım (2009) tarafından yapılmıştır. İlk olarak “öç alma/intikam” (örn., “Onun da incindiğini ve mutsuz olduğunu görmek istiyorum.”) ve “kaçınma” (örn., “Kendimi geri çektim.”) olmak üzere iki alt boyutu kapsayan 12 maddelik ölçeğe (McCullough ve ark., 1998), daha sonra yedi maddeden oluşan “iyilikseverlik” alt boyutu (örn., “Yaptığına rağmen ilişkimizin yine olumlu bir biçimde devam etmesini isterim.”) eklenmiştir (McCullough ve Hoyt, 2002; akt., Yıldırım, 2009). Böylece, ölçek toplam 19 madde ve 5’li Likert tipi (1 = “Hiç yansıtıyor”, 5 = “Tamamen yansıtıyor”) şeklindedir. Uyarlama çalışmasında güvenilirlik değerleri “öç alma” alt ölçeği için .74, “kaçınma” için .91, “iyilikseverlik”

alt ölçeği için .89 ve toplam affetme puanı için .91 olarak rapor edilirken (Yıldırım, 2009), mevcut çalışmada “intikam” alt boyutu için .81, “kaçınma” alt boyutu için .93, “iyilikseverlik” alt boyutu için .87 ve toplam affetme puanı için .92 olarak bulunmuştur.

Öncelikle, affetmeye yönelik önceki çalışmalarda (Taysi, 2010; Yıldırım, 2009) olduğu gibi, kişilerin affetme derecesini değerlendirmek amacıyla katılımcılardan sunulan yönerge ile son zamanlarda eşlerinin onları incittiği bir olayı düşünmeleri istenmiştir. Ardından, katılımcılardan bu olayı kısaca belirtmeleri ve bu olayın onları incitme derecesini 5’li Likert tipi (1 = “Hiç”, 5 = “Tamamen”) şeklinde olan tek maddelik ölçüm aracılığıyla değerlendirmeleri istenmiştir. Bu ölçüm ile değerlendirilen incinme derecesi araştırma kapsamında kontrol değişkeni olarak ele alınmıştır. Son olarak, katılımcılardan Suça İlişkin Kişilerarası Güdüler Ölçeği maddelerini bu olaya ilişkin şu anki duyguları temelinde değerlendirmeleri istenmiştir.

İşlem

Araştırma kapsamında, İzmir Bakırçay Üniversitesi Etik Kurulu’ndan onay alınmış, (15.04.2021, Karar No: 257 Araştırma No: 237) ölçek izinleri ile ilgili yazarlarla iletişime geçilerek ölçekler çalışma kapsamında kullanılmıştır. Veri toplama süreci çevrim içi olarak gerçekleştirilmiş ve sosyal medya platformları aracılığıyla katılımcılara ulaştırılmıştır.

İstatiksel Analizler

Araştırma kapsamında değişkenler arasındaki korelasyonlar incelenmiş, Preacher ve Hayes’in (2008) geliştirdiği SPSS PROCESS eklentisi ile analizler gerçekleştirilmiştir. Tabachnick ve Fidell’in (2014) önerdiği prosedür izlenerek, çalışma verisi tek ve çok değişkenli uç değerler açısından incelenmiştir. Tek değişkenli uç değerler, çalışma değişkenlerinin Z puanı değerlerinin ± 3.29 aralığının dışında olup olmaması ile incelenmiştir. Çok değişkenli uç değerlerin belirlenmesine yönelik Mahalanobis uzaklığı da incelenmiş ve uç değerler belirlenmiş ve veri setinden çıkarılmıştır.

Kişilerarası duygu düzenlemenin alt boyutlarından olan birlikte yeniden değerlendirme ve birlikte kara kara düşünmenin, algılanan partner duyarlılığı ve affetme ilişkisindeki aracı rolü SPSS programında PROCESS eklentisiyle birlikte, Model 4’ e göre belirlenmiştir (Hayes, 2013). Bu bağlamda %95 güven aralığında 5000 önyükleme (bootstrapping) ile aracılık analizi gerçekleştirilmiş ve incinme derecesi kontrol değişkeni olarak ele alınmıştır. Hayes’in (2013) önerdiği şekilde, güven aralığının sıfır içermemesi durumunda, bulunan aracılık etkileri istatistiksel olarak anlamlı olarak değerlendirilmiştir.

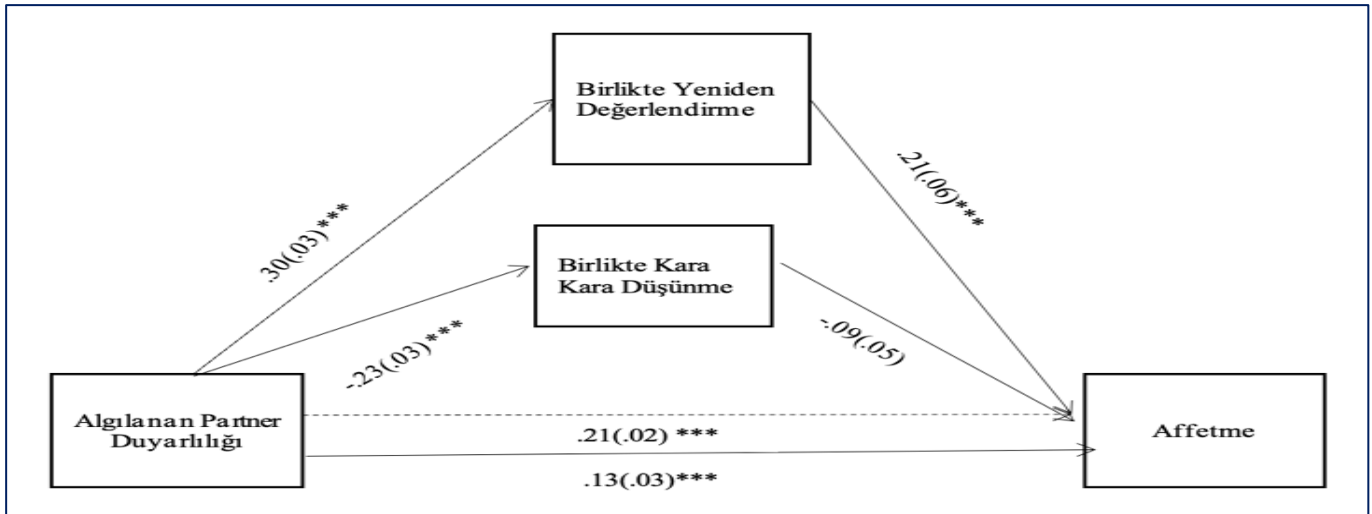
BULGULAR

Tablo 1’de değişkenlerin ortalama, standart sapma, çar-

Tablo 1. Çalışma Değişkenlerinin Betimleyici İstatistikleri ve Değişkenler Arasındaki Korelasyonlar

	Ort.	SS	Çar.	Ba.	1	2	3	4	5	6	7
1. APD	5.70	2.11	-.53	-.90	.97						
2. KDD-BYD	4.06	.96	-1.05	.39	.66***	.85					
3. KDD-BKKD	2.75	1.02	.09	-.77	-.54***	-.37***	.78				
4. İyilikseverlik	4.00	.89	-1.03	.76	.48***	.45***	-.37***	.87			
5. İntikam	1.71	.88	1.37	.96	-.38***	-.38***	.28***	-.33***	.81		
6. Kaçınma	1.91	1.07	1.09	.12	-.62***	-.51***	.42***	-.50***	.58***	.93	
7. Affetme	4.11	.78	-.95	.46	.63***	.56***	-.45***	.78***	-.73***	-.89***	.92
8. İncinme	3.74	.99	-.66	-.02	-.32***	-.20**	.37***	-.32***	.20**	.28***	-.33***

Not. Çar. = Çarpıklık Değeri, Ba. = Basıklık Değeri, APD = Algılanan Partner Duyarlılığı, KDD-BYD = Kişilerarası duygu düzenleme-Birlikte Yeniden Değerlendirme, KDD-BKKD = Kişilerarası Duygu Düzenleme- Birlikte Kara Kara Düşünme. * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$.

Şekil 1. Algılanan Partner Duyarlılığı ve Affetme Arasındaki İlişide Kişilerarası Duygu Düzenleme Boyutlarının Aracı Rolü. **Not.** * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$. Standart hata değerleri parantez içerisinde sunulmuştur. İncinme derecesi kontrol değişkeni olarak ele alınarak analiz gerçekleştirilmiştir.

pıklık ve basıklık değerleri ile değişkenler arası korelasyonlar gösterilmiştir. Tablo 1'de belirtildiği gibi, algılanan partner duyarlılığı ve kişilerarası duygu düzenlemenin alt boyutlarından olan birlikte yeniden değerlendirme, affetmeyi ölçmek amacıyla kullanılan Suça İlişkin Kişilerarası Güdüler Ölçeğinin alt boyutlarından olan iyilikseverlik ve affetme toplam puanı arasında anlamlı düzeyde pozitif bir ilişki bulunmaktadır. Bu ilişkisinin aksine algılanan partner duyarlılığı Suça İlişkin Kişilerarası Güdüler Ölçeğinin alt boyutlarından olan intikam ve kaçınma ile anlamlı düzeyde negatif yönde ilişkili gözükmektedir. Kişilerarası duygu düzenlemenin alt boyutlarından olan birlikte yeniden değerlendirme; birlikte kara kara düşünme, intikam ve kaçınma ile negatif ve iyilikseverlik ve affetme toplam puanıyla pozitif yönde ilişkili gözükmektedir. Birlikte kara kara düşünme ile intikam ve kaçınma arasında pozitif; iyilikseverlik ve toplam affetme puanı arasında pozitif yönde ilişki bulunmuştur. İyilikseverlik, intikam ve kaçınmayla negatif ve affetme toplam puanıyla pozitif, intikam ve kaçınma affetme toplam puanıyla negatif yönde ilişkili bulunmuştur. Son olarak incinme derecesi, affetme, iyilik-

severlik, algılanan partner duyarlılığı ve birlikte yeniden değerlendirme ile negatif yönde ilişkili; intikam, kaçınma ve birlikte kara kara düşünme ile pozitif yönde ilişkili gözükmektedir.

Kişilerarası duygu düzenlemenin alt boyutlarından olan birlikte yeniden değerlendirme ve birlikte kara kara düşünmenin, algılanan partner duyarlılığı ve affetme ilişkisindeki aracı rolünün analiz sonuçlarına göre, kişilerarası duygu düzenlemenin algılanan partner duyarlılığı ve affetme ilişkisinde aracı rolü anlamlı bulunmuştur (dolaylı etki = .08, $SH = .02$, %95 GA [.04, .13]). İncinme derecesi kontrol edildikten sonra duygu düzenlemenin alt boyutları incelendiğinde birlikte yeniden değerlendirmenin (dolaylı etki = .06, $SH = .02$, %95 GA [.02, .11]) aracı rolü anlamlı bulunurken, birlikte kara kara düşünmenin (dolaylı etki = .02, $SH = .01$, %95, GA [-.01, .05]) algılanan partner duyarlılığı ve affetme ilişkisinde aracı rolü anlamlı bulunamamıştır. İncinme derecesi kontrol edildikten sonra algılanan partner duyarlılığı ve birlikte yeniden değerlendirme arasındaki ilişki pozitif yönde ($B = .30$, %95 GA [.25, .36], $SH = .03$, $p < .001$) birlikte kara kara düşünme arasındaki ilişki ise negatif

yönde ve anlamlıdır ($B = -.23$, %95 GA $[-.29, -.17]$, $SH = .03$, $p = < .001$). Yine bu modelde, birlikte yeniden değerlendirme ve affetme arasındaki ilişki ($B = .21$, %95 GA $[.09, .33]$, $SH = .06$, $p = < .001$) anlamlıyken, birlikte kara kara düşünme ve affetme arasındaki ilişki ise ($B = -.09$, %95 GA $[-.19, .01]$, $SH = .05$, $p = .07$) anlamlı bulunamamıştır. İncinme derecesi kontrol edildikten sonra algılanan partner duyarlılığının affetme üzerindeki toplam etkisi ($B = .21$, %95 GA $[.17, .26]$, $SH = .02$, $p = < .001$) ve doğrudan etkisi ($B = .13$, %95 GA $[.07, .19]$, $SH = .03$, $p = < .001$) pozitif yönde ve anlamlı gözükmektedir. Bu bulgulara göre, incinme derecesi kontrol edildiğinde algılanan partner duyarlılığı ve affetme ilişkisinde birlikte yeniden değerlendirmenin kısmi aracı rolü anlamlı bulunurken, birlikte kara kara düşünmenin aracı etkisi bulunamamıştır¹. İlişkiler Şekil 1'de gösterilmektedir.

TARTIŞMA

Yakın ilişkilerin devamında rol oynayan affetme (Paleari ve ark., 2005; Scobie ve Scobie, 1998) evlilik bağlamında önemli görülmektedir. Alanyazında algılanan partner duyarlılığı ve affetme ilişkisine yönelik çalışmaların kısıtlı olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda bu çalışmada algılanan partner duyarlılığı ve affetme arasındaki ilişki ve bu ilişkide kişilerarası duygu düzenlemenin aracı rolü incelenmiştir.

Alanyazında affetme sürecinin birçok faktörden etkilendiği tartışılmaktadır (bkz., Girard ve Mullet, 1997). Bu bağlamda incitici olayın derecesinin ve/veya türünün affetme (Bachman ve Guerrero 2006; Fehr ve ark., 2010; Fincham ve ark., 2005; Taysi, 2010) ve ruminasyon gibi duygu düzenleme süreçleri (Kachadourian ve ark., 2005) üzerindeki etkisi gösterildiğinden, bu çalışmada katılımcıların incinme derecesi kontrol değişkeni olarak ele alınmıştır. Önceki alanyazınla uyumlu bir şekilde, bu çalışmada; incinme derecesinin hem affetme hem de duygu düzenleme süreçleriyle anlamlı korelasyonlara sahip olduğu görülmektedir.

Bu çalışmada, hipotez edildiği gibi, algılanan partner duyarlılığıyla affetme arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmaktadır. Bu bulgu önceki çalışmaların bulguları ile tutarlıdır. Örneğin, Pansera ve La Guardia (2012) tarafından yapılan çalışmada da algılanan partner duyarlılığının affetmeyi pozitif olarak yordadığı görülmektedir. Walsh ve Neff (2019) çalışmalarında, partnerlerle paylaşılan olumlu anların, affetmeyle pozitif yönde ilişkili olduğunu göstermiştir. Diğer bir deyişle, partnerle paylaşılan olumlu anların daha yüksek affetmeyle ilişkili olduğu söylenebilmektedir. Benzer şekilde, alanyazın algılanan partner duyarlılığının romantik ilişkilerde yakınlığı ve olumlu bir iletişimi sağlayabileceğine (Reis ve ark., 2004) ve evlilik doyumu-na katkıda bulunduğuna (Gadassi ve ark., 2016)

işaret etmektedir. Uyumlu bir evliliğin affetme sürecinde etkili olduğunu gösteren çalışmalar da bulunmaktadır (örn., Akpınar-Yaman ve Sönmez, 2021; Taysi, 2010). Sonuç olarak, bu bulgularla örtüşen bir şekilde; bu çalışma uyumlu bir evliliği yansıtan algılanan partner duyarlılığının öngörüldüğü gibi affetmeyle ilişkili olduğuna ilişkin alanyazına katkı sağlamıştır.

Bu çalışmanın hipoteziyle tutarlı bir şekilde, incinme derecesi kontrol edildikten sonra, algılanan partner duyarlılığı ve affetme süreçlerinde kişilerarası duygu düzenleme boyutlarından biri olan birlikte yeniden değerlendirmenin kısmi aracılık rolünün olduğu görülmektedir. Bu bulgu temelinde, evlilikte partneri duyarlı olarak algılamanın, yapıcı bir duygu düzenleme stratejisi olan birlikte yeniden değerlendirme açısından yararlı olabileceği ve böylece affetme süreçlerinin kolaylaşabileceği tartışılmaktadır. Bu ilişkiye daha detaylı bir şekilde baktığımızda, birlikte yeniden değerlendirmenin hem algılanan partner duyarlılığı hem de affetmeyle pozitif olarak ilişkili olduğu görülmektedir. Önceki alanyazının bu çalışmanın bulgularıyla tutarlı olduğu görülmektedir. Örneğin, Tosalı ve Harma (2021) birlikte yeniden değerlendirme ve kara kara düşünmenin bir arada ele alınmasıyla oluşturulan birlikte duygu düzenleme süreçleri ile algılanan partner duyarlılığı arasında olumlu bir ilişki bulmuşlardır. Ayrıca, güncel bir çalışmada (Ruan ve ark., 2020), algılanan partner duyarlılığı ve duygusal ifade arasındaki ilişki hem pozitif hem de negatif duygular için desteklenmiştir. Bu bulgu (Ruan ve ark., 2020), algılanan partner duyarlılığının duygu düzenleme süreçleri üzerinde bir etkisinin bulunduğuna yönelik bilgi sunmaktadır. Tüm bunlar temelinde, bu çalışma önceki alanyazınla da tutarlı bir şekilde algılanan partner duyarlılığı ile kişilerarası duygu düzenleme stratejileri arasındaki ilişkileri ortaya koymaktadır.

Duygu düzenleme süreçleri affetme bağlamında incelendiğinde de bu çalışmada alanyazınla benzer doğrultuda sonuçlar elde edilmiştir. Daha detaylı olarak ele aldığımızda; affetme ile incitici durumları olumlu bir şekilde değerlendirme arasındaki ilişkilere ilişkin bilimsel destek bulunmaktadır (Rey ve Extremera, 2016). Yeniden değerlendirebilme stratejileri, incitici davranışı sergileyen bireye karşı empati geliştirilmesinde etkili olmaktadır (VanOyen Witvliet ve ark., 2015) ve empatinin affetme sürecinde olumlu etkisine yönelik bilimsel bulgular bulunmaktadır (Chung, 2014; Kimmes ve Durtschi, 2016; Riek ve Mania, 2012). Farklı yeniden değerlendirme biçimlerinin affetme ile pozitif yönde ilişkili olduğu gözükmektedir (VanOyen Witvliet ve ark., 2010). Tüm bunlar bir bütün olarak değerlendirildiğinde, incitici davranışın incinme derecesini kontrol ettikten sonra bile, algılanan partner duyarlılığının affetme üzerindeki etkisinin bir-

¹ Uç değerler atılmadan yapılan analiz sonucu, çalışma bulgularıyla benzerlik göstermektedir.

likte yeniden değerlendirme aracılığıyla olduğu bulgulanmıştır.

Bu çalışma incinme derecesi kontrol edildiğinde birlikte kara kara düşünmenin algılanan partner duyarlılığı ile affetme arasındaki ilişkide anlamlı bir aracı rol göstermediğini ortaya koymaktadır. Bu çalışma bulgusunun aksine, alanyazında affetme sürecinde ruminasyonun olumsuz bir etkisinin bulunduğu görülmektedir (Çolak ve Güngör, 2021; Fehr ve ark., 2010; McCullough ve ark., 1998; Paleari ve ark., 2005; VanOyen Witvliet ve ark., 2010). Bu noktada, incinme derecesinin kontrol edilmediği korelasyon analizlerinin bu alanyazınla örtüşen bulgular ortaya çıkardığını vurgulamak son derece önemlidir. Ancak incinme derecesi kontrol edildikten sonra bu ilişki anlamlılığı kaybetmiştir. Ayrıca, duygu düzenlemeyi kişilerarası etkileşimde ele alan bu çalışmanın aksine alanyazındaki araştırmaların çoğunlukla, duygu düzenleme süreçlerini bireysel düzeyde ele aldığını belirtmek değerli gözükmemektedir (örn., Karataş, 2020; Küçükler, 2016; Rey ve Extremera, 2016; Zhang ve ark., 2020). Son olarak, alanyazında ruminasyonun affetme üzerindeki etkisini gösteren birçok çalışmanın öfke ruminasyonunu ele aldığı görülmektedir (örn., Barber ve ark., 2005; Burnette ve ark., 2007; McCullough ark., 2007). Mevcut çalışma bağlamında ise ruminasyon yani birlikte kara kara düşünme; kişiler arası etkileşimde bir duruma yönelik işlevsel olmayan ve tekrarlayan bir biçimde yoğunlaşılması anlamına gelmekte (Horn ve Maercker, 2016) ve evli bireylerde etkisi incelenmektedir. Bu açıdan bakıldığında bu çalışmada, daha çok bir soruna yönelik işlevsel olmayan bir biçimde eşle ruminasyon yapmanın aracı rolünün görülmemesinin nedeninin ruminasyonun içeriği olabileceğini düşündürmektedir.

Bu çalışmanın değerlendirilmesi gereken bazı sınırlılıklarına bakıldığında, öncelikle bu çalışmada nedensel bir aracı değişken analizi yapılmadığı ifade edilmelidir. Kesitsel bir desene sahip olması sebebiyle bu çalışma ilişkilerin yönüne ilişkin doğrudan bir çıkarım yapılmasına izin vermemektedir. İkinci olarak, öz-bildirim ölçeklerinin kullanılmış olması nedeniyle, sosyal istenirlik etkisi sonuçları etkileşmiş olabilir. Üçüncü olarak örneklemin büyük çoğunluğunu kadınların oluşturması bir sınırlılık olabilir. Ancak Fehr ve arkadaşları (2010) tarafından yürütülen meta-analiz çalışması cinsiyetin affetme üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını bulgulamıştır. Ayrıca bu çalışmada tek bir eşten toplanan verinin analiz edilmesi de bir diğer sınırlılık olarak görülebilir. Bu sınırlılıklara rağmen, bu çalışmanın algılanan partner duyarlılığı ve affetme ilişkisini ve bu ilişkide birlikte yeniden değerlendirmenin kısmi aracı rolünü göstererek alanyazına katkı sağladığı düşünülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmanın bulguları temelinde, algılanan partner

duyarlılığı ve kişilerarası duygu düzenleme süreçlerinden birlikte yeniden değerlendirmenin affetme sürecinde etkili olduğu ifade edilebilir. Ancak kişilerarası unsurlardan etkilenebildiği gibi bu unsurları etkileyebilen bir süreci (örn., Fincham ve ark., 2004; He ve ark., 2018; Martin ve ark., 2019) ifade etmesi sebebiyle, affetmenin kişilerarası bağlamda gerçekleştiği ileri sürülmektedir (örn., Guzmán-González ve ark., 2020; Martin ve ark., 2019). Bu nedenle, affetmeye yönelik gelecek çalışmalarda aktör etkilerini ölçen bireysel ölçümlerin yanı sıra partner etkilerinin de ele alındığı yöntemlerin kullanılmasının faydalı olabileceği düşünülmektedir. Nitekim, alanyazında affetme çalışmalarında her iki eşin de çalışmaya dahil edildiği araştırmalar bulunmaktadır (örn., Fincham ve ark., 2004; Guzmán-González ve ark., 2020; Jensen ve ark., 2021; Novak ve ark., 2018; Pelucchi ve ark., 2013). Bu doğrultuda, gelecek çalışmalarda, her iki eşin de araştırmaya dahil edildiği modeller kullanılarak affetme sürecini etkileyen faktörlerin belirlenmesinin alanyazına katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Ayrıca, bu çalışmada yalnızca incinme derecesi kontrol değişkeni olarak ele alınmıştır. Ancak, affetme sürecinde, telafi davranışları (örn., Pansera ve La Guardia, 2012) gibi yapıcı davranışlarla birlikte incitici davranış sonrası iletişim biçimleri (örn., Knight, 2018) gibi faktörlerin de göz önünde bulundurulmasının faydalı olabileceği düşünülmektedir. Ek olarak, bu çalışmada algılanan partner duyarlılığı ve birlikte duygu düzenleme stratejilerinde genel eğilimleri ölçen ölçümler kullanılmıştır; bu doğrultuda affetmeye yönelik duygu düzenleme ve partner duyarlılığı etkisi yalnızca affetme bağlamında ele alınarak- partnerin zarar verici davranışı telafi etmeye yönelik duyarlı olması ve zarar verici olguya yönelik birlikte duygu düzenleme- ölçülebilir. Son olarak, bu çalışmada affetmenin olası olumsuz sonuçlarının göz ardı edildiğini belirtmek önemli olabilir. Birkaç çalışma bazı durumlarda affetmenin saldırganlık gibi olumsuz sonuçlar ile ilişkisini ortaya koymaktadır (örn., McNulty, 2011). Bu noktada Fincham'ın (2019) da tartıştığı gibi, gelecek çalışmaların hangi durumlarda affetmenin işlevsel olmayabileceğini araştırması faydalı olabilir.

Bu çalışmanın, evlilik ilişkisinde affetmeyi kolaylaştırabilen unsurları göstererek uygulamacılara fayda sağladığı düşünülmektedir. Daha açık bir ifadeyle; çalışma sonuçları, algılanan partner duyarlılığı ve duygu düzenlemenin bir boyutunu oluşturan eşle birlikte yeniden değerlendirmenin affetmeyi kolaylaştırabileceğini göstermektedir. Bu doğrultuda evlilik üzerine temellenen uygulamalarda, affetme süreci için incitici davranışa maruz kalan partnerin ilişkisinde kendini anlaşılmış ve değer görmüş olarak hissetmesinin (Reis, 2012) önemi ifade edilebilir. Bir konunun farklı yönlerini de değerlendirebilme amacıyla eşle iletişim kurma gibi işlevsel bir şekilde eşle birlikte duygu düzenlemeye (Ata ve Alkar, 2020; Horn ve Maercker, 2016) ilişkin somut örnekler verilebilir. Ayrıca alanya-

zın incelendiğinde, affetmeyi geliştirmeye yönelik psiko-eğitim uygulamalarının olduğu görülmektedir (örn., Bugay ve Demir, 2012; Ertürk, 2019; Karduz, 2019; Ripley ve Worthington Jr., 2002). Bu bağlamda, çiftlerle yürütülen affetme programlarında (örn., Ripley ve Worthington Jr., 2002) algılanan partner desteği ve duyarlılığına ve ilişki bağlamında duygu düzenleme becerilerinin geliştirilmesine odaklanmanın faydalı olabileceği düşünülmektedir. Böylece, evlilik ilişkisi gibi yakın ilişki deneyimlerinde “kaçınılmazlığı” tartışılabilen incitici davranışların (Pansera ve La Guardia, 2012, s. 709) yapıcı bir şekilde ele alınması sağlanabilir.

Sonuç olarak, bu çalışma, duyarlı bir partnere sahip olmanın affetme sürecinde önemli bir yordayıcı olabileceğini ve bu ilişkide kişilerarası duygu düzenleme süreçlerinden birlikte yeniden değerlendirmenin rolünü göstermektedir. Bu doğrultuda, bu çalışmada algılanan partner duyarlılığı ve ilişkisel bağlamda duygu düzenleme süreçlerinin affetme sürecine etkisi gösterilerek alanyazına katkı sağlanmıştır.

BEYANLAR

Etik İkelere Uygunluk Beyanı Araştırmanın etik onayı, İzmir Bakırçay Üniversitesinden alınmıştır (15.04.2021, Karar No: 257 Araştırma No: 237).

Çıkar Çatışması Beyanı Bu makalenin yazarları, yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan ederler.

KAYNAKLAR

Akpınar-Yaman T. ve Sönmez, Ö. A. (2021). Evlilikte suçlu affetme ve evlilik uyumu ilişkisi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9, 203-210.

Alonso-Ferres, M., Righetti, F., Valor-Segura, I. ve Expósito, F. (2021). How power affects emotional communication during relationship conflicts: The role of perceived partner responsiveness. *Social Psychological and Personality Science*, 12(7), 1203-1215.

Ata, G. ve Alkar, Ö. Y. (2020). Kişilerarası Duygu Düzenleme Anketi: Birlikte Kara Kara Düşünme ve Birlikte Yeniden Değerlendirme'nin Türkçeye uyarlanması. *Klinik Psikoloji Dergisi* 15(2), 136-150.

Bachman, G. F. ve Guerrero, L. K. (2006). Forgiveness, apology, and communicative responses to hurtful events. *Communication Reports*, 19(1), 45-56.

Barber, L., Maltby, J. ve Macaskill, A. (2005). Angry memories and thoughts of revenge: The relationship between forgiveness and anger rumination. *Personality and Individual Differences*, 39(2), 253-262.

Beck, A. R., Ruhlmann, L. M., Durtschi, J. A. ve Brown, C. C. (2017). Can't shake it off? Attachment moderates the link between hostility and forgiveness. *The American Journal of Family Therapy*, 45(5), 250-263.

Berry, J. W., Worthington Jr, E. L., O'Connor, L. E., Parrott III, L. ve Wade, N. G. (2005). Forgiveness, vengeful rumination, and affective traits. *Journal of Personality*, 73(1), 183-226.

Bono, G., McCullough, M. E. ve Root, L. M. (2008). Forgiveness, feeling connected to others, and well-being: Two longitudinal studies. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 34(2), 182-195.

Bugay, A. ve Demir, A. (2012). Can be forgiveness increased?: Forgiveness enrichment group. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 4 (37), 96-106.

Burnette, J. L. Taylor, K. W., Worthington, E. L. ve Forsyth, D. R. (2007). Attachment and trait forgiveness: The mediating role of angry rumination. *Personality and Individual Differences*, 42(8), 1585-1596.

Butler, E. A. ve Randall, A. K. (2013). Emotional coregulation in close relationships. *Emotion Review*, 5(2), 202-210.

Chung, M. S. (2014). Pathways between attachment and marital satisfaction: The mediating roles of rumination, empathy, and forgiveness. *Personality and Individual Differences*, 70, 246-251.

Çolak, T. S. ve Güngör, A. (2021). Examining the relationship between gratitude and rumination: The mediating role of forgiveness. *Current Psychology*, 40(12), 6155-6163.

Enright, R. D., Freedman, S. ve Rique, J. (1998). The psychology of interpersonal forgiveness. R. D. Enright ve J. North (Ed.), *Exploring forgiveness* (ss. 46-62) içinde. University of Wisconsin Press.

Ertürk, K. (2019). *Lise öğrencilerinde affetme becerisi geliştirmeye yönelik psiko-eğitim programının affetme ve yaşam doyumu üzerindeki etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.

Fehr, R., Gelfand, M. J. ve Nag, M. (2010). The road to forgiveness: A meta-analytic synthesis of its situational and dispositional correlates. *Psychological Bulletin*, 136(5), 894-914.

Fincham, F. D. (2010). Forgiveness: Integral to a science of close relationships? M. Mikulincer ve P. R. Shaver (Ed.), *Prosocial motives, emotions, and behavior: The better angels of our nature* (ss. 347-365) içinde. American Psychological Association.

Fincham F. D. (2019). Forgiveness in marriage. E. L. Worthington Jr. ve N. G. Wade (Ed.), *Handbook of forgiveness* (ss. 142-152) içinde. Routledge.

Fincham, F. D., Beach, S. R. ve Davila, J. (2004). Forgiveness and conflict resolution in marriage. *Journal of Family Psychology*, 18(1), 72-81.

Fincham, F. D., Jackson, H. ve Beach, S. R. (2005). Transgression severity and forgiveness: Different moderators for objective and subjective severity. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 24(6), 860-875.

Fincham, F. ve Beach, S. R. (2007). Forgiveness and marital quality: Precursor or consequence in well-established relationships? *The Journal of Positive Psychology*, 2(4), 260-268.

Fitness, J. ve Peterson, J. (2008). Punishment and forgiveness in close relationships: An evolutionary, social-psychological perspective. J. P. Forgas ve J. Fitness (Ed.), *Social relationships: Cognitive, affective, and motivational perspectives* (ss. 255-69) içinde. Psychology Press.

Forster, D. E., Billingsley, J., Burnette, J. L., Lieberman, D., Ohtsubo, Y. ve McCullough, M. E. (2021). Experimental evidence that apologies promote forgiveness by communicating relationship value. *Scientific Reports*, 11(1), 1-14.

- Gadassi, R., Bar-Nahum, L. E., Newhouse, S., Anderson, R., Heiman, J. R., Rafaeli, E. ve Janssen, E. (2016). Perceived partner responsiveness mediates the association between sexual and marital satisfaction: A daily diary study in newlywed couples. *Archives of Sexual Behavior*, 45(1), 109-120.
- Girard, M. ve Mullet, E. (1997). Forgiveness in adolescents, young, middle-aged, and older adults. *Journal of Adult Development*, 4(4), 209-220.
- Gross, J. J. (1998). The emerging field of emotion regulation: An integrative review. *Review of General Psychology*, 2(3), 271-299.
- Gross, J. J. (2014). Emotion regulation: Conceptual and empirical foundations. J. J. Gross (Ed.), *Handbook of emotion regulation* (ss. 3-20) içinde. The Guilford Press.
- Guzmán-González, M., Contreras, P. ve Casu, G. (2020). Romantic attachment, unforgiveness and relationship satisfaction in couples: A dyadic mediation analysis. *Journal of Social and Personal Relationships*, 37(10-11), 2822-2842.
- Gümüş, I. G. ve Kışlak, S. T. (2019). The predictive role of forgiveness and the level of repetitive thinking on mental health and marital adjustment in married individuals. *Düşünen Adam*, 32(3), 236-245.
- Hayes, A. F. (2013). *Introduction to mediation, moderation, and conditional process analysis: A regression-based approach*. Guilford publications.
- He, Q., Zhong, M., Tong, W., Lan, J., Li, X., Ju, X. ve Fang, X. (2018). Forgiveness, marital quality, and marital stability in the early years of Chinese marriage: An actor-partner interdependence mediation model. *Frontiers in Psychology*, 9, 1520.
- Ho, M. Y. ve Fung, H. H. (2011). A dynamic process model of forgiveness: A cross-cultural perspective. *Review of General Psychology*, 15(1), 77-84.
- Hofmann, S. G. (2014). Interpersonal emotion regulation model of mood and anxiety disorders. *Cognitive Therapy and Research*, 38(5), 483-492.
- Horn, A. B. ve Maercker, A. (2016). Intra-and interpersonal emotion regulation and adjustment symptoms in couples: The role of co-brooding and co-reappraisal. *BMC Psychology*, 4 (51), 1-11.
- Jensen, J., Rauer, A. ve Johnson, A. (2021). Better to forgive or to forget? Marital transgressions and forgiveness in older couples. *Journal of Social, Behavioral, and Health Sciences*, 15(1), 293-308.
- Kachadourian, L. K., Fincham, F. ve Davila, J. (2005). Attitudinal ambivalence, rumination, and forgiveness of partner transgressions in marriage. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 31, 334-342.
- Karataş, U. Y. (2020). *Affetmemenin yordayıcıları olarak çocukluk çağı travmaları ve bilişsel duygu düzenlemenin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Karduz, F. F. A. (2019). *Affetme eğilimi kazandırmaya yönelik psiko-eğitim programının affetme eğilimi kazandırma ve beş faktör kişilik özellikleri üzerindeki etkisi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Karremans, J. C. ve Van Lange, P. A. (2004). Back to caring after being hurt: The role of forgiveness. *European Journal of Social Psychology*, 34(2), 207-227.
- Kearns, J. N. ve Fincham, F. D. (2004). A prototype analysis of forgiveness. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 30(7), 838-855.
- Kimmes, J. G. ve Durtschi, J. A. (2016). Forgiveness in romantic relationships: The roles of attachment, empathy, and attributions. *Journal of Marital and Family Therapy*, 42(4), 645-658.
- Knight, K. (2018). Transgressor communication after committing a hurtful relational event: Associations with attributed intent, blame, guilt, responsibility, and perceived forgiveness. *Western Journal of Communication*, 82(4), 475-492.
- Küçüker, D. (2016). *Affetme, affetmeme, bilişsel esneklik, duygu düzenleme ve yaşam doyumu arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Lawler-Row, K. A., Younger, J. W., Piferi, R. L. ve Jones, W. H. (2006). The role of adult attachment style in forgiveness following an interpersonal offense. *Journal of Counseling and Development*, 84(4), 493-502.
- Lawler-Row, K. A., Hyatt-Edwards, L., Wuensch, K. L. ve Karremans, J. C. (2011). Forgiveness and health: The role of attachment. *Personal Relationships*, 18, 170-183.
- Martin, A. A., Hill, P. L. ve Allemand, M. (2019). Attachment predicts transgression frequency and reactions in romantic couples' daily life. *Journal of Social and Personal Relationships*, 36(8), 2247-2267.
- McCauley, T. G., Billingsley, J. ve McCullough, M. E. (2022). An evolutionary psychology view of forgiveness: Individuals, groups, and culture. *Current Opinion in Psychology*, 44, 275-280.
- McCullough, M. E. (2001). Forgiveness: Who does it and how do they do it? *Current Directions in Psychological Science*, 10(6), 194-197.
- McCullough, M. E., Bono, G. ve Root, L. M. (2007). Rumination, emotion, and forgiveness: Three longitudinal studies. *Journal of Personality and Social Psychology*, 92(3), 490-505.
- McCullough, M. E., Rachal, K. C., Sandage, S. J., Worthington, E. L., Brown, S. W. ve Hight, T. L. (1998). Interpersonal forgiving in close relationships: II. Theoretical elaboration and measurement. *Journal of Personality and Social Psychology*, 75(6), 1586-1603.
- McCullough, M. E. ve Witvliet, C. V. (2002). The psychology of forgiveness. C. R. Snyder ve S. J. Lopez (Ed.), *Handbook of positive psychology* (ss. 446-455) içinde. Oxford University Press.
- McCullough, M. E., Worthington, E. L. ve Rachal, K. C. (1997). Interpersonal forgiving in close relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 73(2), 321-336.
- McDonald, J. E., Olson, J. R., Lanning, A. H., Goddard, H. W. ve Marshall, J. P. (2018). Effects of religiosity, forgiveness, and spousal empathy on marital adjustment. *Marriage & Family Review*, 54(4), 393-416.
- McNulty, J. K. (2011). The dark side of forgiveness: The tendency to forgive predicts continued psychological and physical aggression in marriage. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 37(6), 770-783.
- Nolen-Hoeksema, S. (1991). Responses to depression and their effects on the duration of depressive episodes. *Journal of Abnormal Psychology*, 100(4), 569-582.
- Nolen-Hoeksema, S., Wisco, B. E. ve Lyubomirsky, S. (2008). Rethinking rumination. *Perspectives on Psychological Science*, 3(5), 400-424.
- Novak, J. R., Smith, H. M., Larson, J. H. ve Crane, D. R.

- (2018). Commitment, forgiveness, and relationship self-regulation: An actor partner interdependence model of relationship virtues and relationship effort in couple relationships. *Journal of Marital and Family Therapy*, 44(2), 353-365.
- O'Neill, A. S., Mohr, C. D., Bodner, T. E. ve Hammer, L. B. (2020). Perceived partner responsiveness, pain, and sleep: A dyadic study of military-connected couples. *Health Psychology*, 39(12), 1089-1099.
- Paleari, F., Regalia, C. ve Fincham, F. (2005). Marital quality, forgiveness, empathy, and rumination: A longitudinal analysis. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 31, 368-378.
- Pansera, C. ve La Guardia, J. (2012). The role of sincere amends and perceived partner responsiveness in forgiveness. *Personal Relationships*, 19(4), 696-711.
- Pelucchi, S., Paleari, F. G., Regalia, C. ve Fincham, F. D. (2013). Self-forgiveness in romantic relationships: It matters to both of us. *Journal of Family Psychology*, 27(4), 541-549.
- Preacher, K. J. ve Hayes, A. F. (2008). Asymptotic and resampling strategies for assessing and comparing indirect effects in multiple mediator models. *Behavior Research Methods*, 40(3), 879-891.
- Reis, H. T. (2007). Steps toward the ripening of relationship science. *Personal Relationships*, 14(1), 1-23.
- Reis, H. T. (2012). Perceived partner responsiveness as an organizing theme for the study of relationships and well-being. L. Campbell ve T. J. Loving (Ed.), *Interdisciplinary research on close relationships: The case for integration* (ss. 27-52) içinde. American Psychological Association.
- Reis, H. T., Clark, M. S. ve Holmes, J. G. (2004). Perceived partner responsiveness as an organizing construct in the study of intimacy and closeness. D. J. Mashek ve A. P. Aron (Ed.), *Handbook of closeness and intimacy* (ss. 201-225) içinde. Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Rey, L. ve Extremera, N. (2016). Forgiveness and health-related quality of life in older people: Adaptive cognitive emotion regulation strategies as mediators. *Journal of Health Psychology*, 21(12), 2944-2954.
- Riek, B. M. ve Mania, E. W. (2012). The antecedents and consequences of interpersonal forgiveness: A meta-analytic review. *Personal Relationships*, 19(2), 304-325.
- Ripley, J. S. ve Worthington Jr, E. L. (2002). Hope-focused and forgiveness-based group interventions to promote marital enrichment. *Journal of Counseling & Development*, 80(4), 452-463.
- Ruan, Y., Reis, H. T., Clark, M. S., Hirsch, J. L. ve Bink, B. D. (2020). Can I tell you how I feel? Perceived partner responsiveness encourages emotional expression. *Emotion*, 20(3), 329-342.
- Scobie, E. D. ve Scobie, G. E. W. (1998). Damaging events: The perceived need for forgiveness. *Journal for the Theory of Social Behaviour*, 28(4), 373-402.
- Selçuk, E., Günaydın, G., Ong, A. D. ve Almeida, D. M. (2016). Does partner responsiveness predict hedonic and eudaimonic well-being? A 10-year longitudinal study. *Journal of Marriage and Family*, 78(2), 311-325.
- Selçuk, E., Stanton, S. C., Slatcler, R. B. ve Ong, A. D. (2017). Perceived partner responsiveness predicts better sleep quality through lower anxiety. *Social Psychological and Personality Science*, 8(1), 83-92.
- Selçuk, E. ve Ong, A. D. (2013). Perceived partner responsiveness moderates the association between received emotional support and all-cause mortality. *Health Psychology*, 32(2), 231-235.
- Steiner, M., Allemand, M. ve McCullough, M. E. (2011). Age differences in forgivingness: The role of transgression frequency and intensity. *Journal of Research in Personality*, 45(6), 670-678.
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2014). *Using multivariate statistics: Pearson new international edition*. Pearson.
- Taşfiliz, D., Sağel Çetiner, E. ve Selçuk, E. (2020). Yakın ilişkilerde algılanan duyarlılığın yaş farklılıkları ve psikolojik esenlik ile ilişkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 35(86), 19-39.
- Taysi, E. (2010). Evlilikte bağışlama: Evlilik uyumu ve yüklemelerin rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 25(65), 40-55.
- Thompson, L. Y., Snyder, C. R., Hoffman, L., Michael, S. T., Rasmussen, H. N. ve Billings, L. S. (2005). Dispositional forgiveness of self, others, and situations. *Journal of Personality*, 73, 313-359.
- Tosyalı, A. F. ve Harma, M. (2021). The role of co-regulation of stress in the relationship between perceived partner responsiveness and binge eating: A dyadic analysis. *International Journal of Psychology*, 56(3), 435-443.
- VanOyen Witvliet, C., Hofelich Mohr, A. J., Hinman, N. G. ve Knoll, R. W. (2015). Transforming or restraining rumination: The impact of compassionate reappraisal versus emotion suppression on empathy, forgiveness, and affective psychophysiology. *The Journal of Positive Psychology*, 10(3), 248-261.
- VanOyen Witvliet, C., Knoll, R. W., Hinman, N. G. ve DeYoung, P. A. (2010). Compassion-focused reappraisal, benefit-focused reappraisal, and rumination after an interpersonal offense: Emotion-regulation implications for subjective emotion, linguistic responses, and physiology. *The Journal of Positive Psychology*, 5(3), 226-242.
- Wade, N. G. ve Worthington Jr, E. L. (2003). Overcoming interpersonal offenses: Is forgiveness the only way to deal with unforgiveness? *Journal of Counseling & Development*, 81(3), 343-353.
- Walsh, C. M. ve Neff, L. A. (2019). The importance of investing in your relationship: Emotional capital and responses to partner transgressions. *Journal of Social and Personal Relationships*, 37(2), 581-601.
- Worthington, E. L. (2005). More questions about forgiveness: Research agenda for 2005-2015. E. L. Worthington (Ed.), *Handbook of forgiveness* (ss. 557-575) içinde. Routledge.
- Yıldırım, A. (2009). *Bağlanma stilleri ile bağışlama arasındaki ilişkide sorumluluk yüklemelerinin aracı rolü* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Zhang, L., Lu, J., Li, B., Wang, X. ve Shangguan, C. (2020). Gender differences in the mediating effects of emotion-regulation strategies: Forgiveness and depression among adolescents. *Personality and Individual Differences*, 163.

| **Extended Abstract** |**The relationship between perceived partner responsiveness and forgiveness in married individuals: The mediating role of interpersonal emotion regulation**Gamze Taşkıreç¹, Gaye Solmazer² **Keywords**

forgiveness, interpersonal emotion regulation, perceived partner responsiveness, co-reappraisal, co-brooding

Abstract

It is argued that forgiveness is important in maintaining relationships, as individuals can sometimes encounter hurtful behaviors in close relationship experiences (McCullough, 2001). Hence, considering the importance of forgiveness in relationships, it is worthwhile to investigate the factors that facilitate forgiveness and the mechanisms underlying these relationships. The aim of this study was to examine the relationship between perceived partner responsiveness and forgiveness, and to explore the mediating roles of co-brooding and co-reappraisal, which are interpersonal emotion regulation strategies, on this relationship among married individuals. The sample of the study consisted of 187 married individuals ranging from 24 to 65 years in age. In the study, the online questionnaire battery was used to measure perceived partner responsiveness, interpersonal emotion regulation strategies, and forgiveness. The statistical analyses showed that there was a positive relationship between perceived partner responsiveness and forgiveness. In addition, there was a partial mediating role of co-reappraisal on this relationship. In line with these results, it is believed that focusing on perceived partner support and responsiveness, and on the development of emotion regulation skills in relationship contexts may be beneficial in forgiveness programs conducted with couples.

In close relationship experiences, individuals can sometimes encounter hurtful behaviors or transgressions (Fincham, 2010; Martin et al., 2019; McCullough, 2001; Steiner et al., 2011). In the face of such behaviors, negative feelings, thoughts, and behaviors may arise towards the person exhibiting this behavior and forgiveness not only reduces negative feelings and thoughts towards this person but can also increase positive ones (Enright et al., 1998; Kearns & Fincham, 2004; Thompson et al., 2005; Wade & Worthington Jr, 2003). Additionally, forgiveness can help maintain the damaged relationship (Karremans & Van Lange, 2004; McCauley et al., 2022; McCullough & VanOyen Witvliet, 2002). Accordingly, the aim of this study was to investigate the relationship between forgiveness in marriage and perceived partner responsiveness, and to explore the mediating role of emotion regulation processes in this relationship.

Forgiveness is characterized by the lack of revenge or avoidance towards the offender as well as the re-establishment of a damaged relationship after a harmful behavior since it may allow for the offender to be treated in a constructive way (Fitness & Peterson, 2008; McCullough et al., 1997, 1998; Scobie & Scobie, 1998). Literature suggests that forgiveness is associated with marriage features such as marital adjust-

ment, stability, and quality (He et al., 2018; McDonald et al., 2018, Paleari et al., 2005). Another important factor in close relationship processes is perceived partner responsiveness which is considered to occur when individuals see value in the relationship with their partner, and that the partner understands their priorities and meets their needs (Reis et al., 2004). Consistent with this, in forgiveness contexts, the importance of perceived partner responsiveness, which is argued to be an important factor in the development of intimacy (Reis et al., 2004) is also supported by meta-analytic studies demonstrating that relational variables, such as satisfaction and intimacy, predict forgiveness (Fehr et al., 2010). More specifically, Pansera and La Guardia (2012), who considered perceived partner responsiveness as a mediator in the relationship between the partner's amends and forgiveness in the face of a harmful situation or behavior, found that perceived partner responsiveness facilitates forgiveness. Similarly, Forster et al. (2021) found that apologizing after harmful behavior facilitates forgiveness by strengthening the partner's perception that the relationship is valuable. Based on such findings, it seems plausible to expect that perceived partner responsiveness can affect the forgiveness process after a harmful behavior. Accordingly, it was hypothesized in

To cite: Taşkıreç, G., & Solmazer, G. (2023). The relationship between perceived partner responsiveness and forgiveness in married individuals: The mediating role of interpersonal emotion regulation. *Journal of Clinical Psychology Research*, 7(3), 384-397.

✉ **Gamze Taşkıreç** · gamzetaskirec@hotmail.com | ¹Clinical Psychologist, ²Assoc. Prof., İzmir Bakırçay University, Psychology Department, Gazi Mustafa Kemal, Kaynaklar Cd., 35665 Menemen/İzmir, Turkey.

Received Jul 6, 2022, **Revised** Aug 25/Sep 21, 2022, **Accepted** Sep 29, 2022

this study that perceived partner responsiveness is positively related to forgiveness.

It seems likely that emotion regulation is one mechanism underlying the relationship between perceived partner responsiveness and forgiveness. Emotion regulation strategies can be observed in both intrapersonal processes and interpersonal interactions (Butler & Randall 2013; Hofmann, 2014; Horn & Maercker, 2016). Specifically, Horn and Maercker (2016) examined the interpersonal emotion regulation on the basis of two strategies, namely “co-brooding” and “co-reappraisal”. Tosyalı and Harma (2021) reported a positive relationship between perceived partner responsiveness and interpersonal emotion regulation. Hence, perceived partner responsiveness seems to be important in emotional processes. Additionally, emotion regulation processes may also be important in the context of forgiveness. Based on previous studies (e.g., Gümüş & Kışlak, 2019), forgiveness and avoidance of rumination about negative experiences seem to be associated with marital adjustment. VanOyen Witvliet et al. (2010), who investigated how various reappraisal styles and rumination affect forgiveness, found that reappraisal is positively associated with more positive emotions and forgiveness. Given that there is empirical evidence on the role of emotion regulation strategies in perceived partner responsiveness and forgiveness, it was hypothesized in this study that interpersonal emotion regulation mediates the relationship between perceived partner responsiveness and forgiveness.

METHODS

The final sample included 187 participants, in which 156 (83.4%) were female and 31 (16.6%) were male ($M_{age} = 37.85$, Range = 24-65 years, $SD = 9.74$). The marriage duration of the participants varied between 1-480 months ($M = 135$ months $SD = 128.42$). Finally, 142 (75.9%) of the participants had children and 45 (24.1%) had no children. Participants were asked to complete online questionnaire packages including the Demographic Information Form, the Perceived Partner Responsiveness Scale (Reis, 2003, as cited in Taşfiliz et al., 2020), the Interpersonal Emotion Regulation Scale (Ata & Alkar, 2020; Horn & Maercker, 2016), the Transgression-Related Interpersonal Motivations Scale (McCullough et al., 1998; McCullough & Hoyt, 2002; Yıldırım, 2009) and the measure of transgression severity. In the data analysis, the mediating role of “co-reappraisal” and “co-brooding”, which are sub-dimensions of interpersonal emotion regulation, in the relationship between perceived partner responsiveness and forgiveness was tested through SPSS PROCESS macro with model 4 (Hayes, 2013).

RESULTS

The results showed that perceived partner responsive-

ness was correlated with forgiveness ($r = .63$, $p < .001$). The results demonstrated total interpersonal emotion regulation scores had mediating role in the relationship between perceived partner responsiveness and forgiveness after controlling for transgression severity (indirect effect = .08, $SE = .02$, %95 CI [.04, .13]). Examination of the sub-dimensions of emotion regulation after controlling for transgression severity showed that co-reappraisal significantly mediated the relationship between perceived partner responsiveness and forgiveness (indirect effect = .06, $SE = .02$, %95 CI [.02, .11]) whereas co-brooding did not significantly mediate this relationship (indirect effect = .02, $SE = .01$, 95% CI [-.01, .05]). After controlling for transgression severity, there was a significant positive association between perceived partner responsiveness and co-reappraisal ($B = .30$, $SE = .03$, 95% CI [.25, .36], $p < .001$) and a significant negative association between co-brooding and perceived partner responsiveness ($B = -.23$, $SE = .03$, 95% CI [-.29, -.17], $p < .001$). Additionally, there was a significant relationship between co-reappraisal and forgiveness ($B = .21$, $SE = .06$, 95% CI [.09, .33], $p < .001$) whereas the relationship between co-brooding and forgiveness was not significant ($B = -.09$, $SE = .05$, 95% CI [-.19, .01], $p = .07$). After controlling for transgression severity, the total ($B = .21$, $SE = .02$, 95% CI [.17, .26], $p < .001$) and direct effect ($B = .13$, $SE = .03$, 95% CI [.07, .19], $p < .001$) of perceived partner responsiveness on forgiveness was positive and significant. Thus, after controlling for transgression severity, co-reappraisal partially mediated the relationship between perceived partner responsiveness and forgiveness whereas co-brooding had no significant mediating role.

DISCUSSION

As predicted by the first hypothesis, there was a positive correlation between perceived partner responsiveness and forgiveness. This finding is consistent with previous research. For example, Pansera and La Guardia (2012) found that perceived partner responsiveness positively predicted forgiveness while Walsh and Neff (2019) found that positive moments shared with partners are positively associated with forgiveness.

As predicted by the second hypothesis, after controlling for transgression severity, co-reappraisal, which is one of the dimensions of interpersonal emotion regulation, partially mediated the relationship between perceived partner responsiveness and forgiveness processes. Similarly, Tosyalı and Harma (2021) found a positive relationship between perceived partner responsiveness and interpersonal emotion regulation, including both co-reappraisal and co-brooding. Ruan et al. (2020) reported a significant relationship between perceived partner responsiveness and emotional expression, for both positive and negative emotions. The findings of the present study regard-

ding emotion regulation processes are also similar to the previous literature. Specifically, Rey and Extremera (2016) found a relationship between forgiveness and positive reappraisal of hurtful situations while VanOyen Witvliet et al. (2010) reported that different reappraisal styles are positively related to forgiveness. Reappraisal strategies help in developing empathy towards the individual exhibiting the hurtful behavior (VanOyen Witvliet et al., 2015) while empathy is related to forgiveness (Chung, 2014; Kimmes & Durtschi, 2016).

This study revealed that co-brooding does not significantly mediate the relationship between perceived partner responsiveness and forgiveness when transgression severity is included as a covariate. This conflicts with previous studies of rumination which indicated that it had a negative effect on forgiveness (Çolak & Güngör, 2021; Fehr et al., 2010; McCullough et al., 1998; Paleari et al., 2005; VanOyen Witvliet et al., 2010). It is important to emphasize here that the correlation analyses in the present study, in which transgression severity was not controlled for, produced results that are in line with the literature. However, the relationship between co-brooding and forgiveness was not significant after controlling for transgression severity.

The present study has several limitations that need to be considered, including the use of self-reported measures and the cross-sectional research design. Additionally, other forgiveness studies have included both spouses (e.g., Fincham et al., 2004; Guzmán-González et al., 2020; Jensen et al., 2021; Novak et al., 2018; Pelucchi et al., 2013). These findings suggest that future studies could usefully identify the factors affecting forgiveness by testing models that include both spouses. It is thought that practitioners may benefit from the results of the present study showing the factors that can facilitate forgiveness in the marital relationship. Specifically, the results of the present study suggest that focusing on perceived partner support and responsiveness, and on the development of emotion regulation skills in relationship contexts may be beneficial in forgiveness programs conducted with couples. In conclusion, this study showed the association between forgiveness and perceived partner responsiveness. Furthermore, this relationship may emerge through interpersonal emotion regulation processes, specifically co-reappraisal.

DECLARATIONS

Compliance with Ethical Standards Ethical approval was obtained from Izmir Bakırçay University (15.04.2021, Decision No: 257 Research No: 237).

Conflict of Interest The authors of this article declare that there is no conflict of interest between the authors.

REFERENCES

- Ata, G., & Alkar, Ö. Y. (2020). Kişilerarası duygu düzenleme anketi: Birlikte Kara Kara Düşünme ve Birlikte Yeniden Değerlendirme'nin Türkçeye uyarlanması. *Klinik Psikoloji Dergisi*, *15*(2), 136-150.
- Butler, E. A., & Randall, A. K. (2013). Emotional coregulation in close relationships. *Emotion Review*, *5*(2), 202-210.
- Chung, M. S. (2014). Pathways between attachment and marital satisfaction: The mediating roles of rumination, empathy, and forgiveness. *Personality and Individual Differences*, *70*, 246-251.
- Çolak, T. S., & Güngör, A. (2021). Examining the relationship between gratitude and rumination: The mediating role of forgiveness. *Current Psychology*, *40*(12), 6155-6163.
- Enright, R. D., Freedman, S., & Rique, J. (1998). The psychology of interpersonal forgiveness. In R. D. Enright, & J. North (Eds.), *Exploring forgiveness* (pp. 46-62). University of Wisconsin Press.
- Fehr, R., Gelfand, M. J., & Nag, M. (2010). The road to forgiveness: A meta-analytic synthesis of its situational and dispositional correlates. *Psychological Bulletin*, *136*(5), 894-914.
- Fincham, F. D. (2010). Forgiveness: Integral to a science of close relationships? In M. Mikulincer, & P. R. Shaver (Eds.), *Prosocial motives, emotions, and behavior: The better angels of our nature* (pp. 347-365). American Psychological Association.
- Fincham, F. D., Beach, S. R., & Davila, J. (2004). Forgiveness and conflict resolution in marriage. *Journal of Family Psychology*, *18*(1), 72.
- Fitness, J., & Peterson, J. (2008). Punishment and forgiveness in close relationships: An evolutionary, social-psychological perspective. In J. P. Forgas, & J. Fitness (Eds.), *Social relationships: Cognitive, affective, and motivational perspectives* (pp. 255-69). Psychology Press.
- Forster, D. E., Billingsley, J., Burnette, J. L., Lieberman, D., Ohtsubo, Y., & McCullough, M. E. (2021). Experimental evidence that apologies promote forgiveness by communicating relationship value. *Scientific Reports*, *11*(1), 1-14.
- Guzmán-González, M., Contreras, P., & Casu, G. (2020). Romantic attachment, unforgiveness and relationship satisfaction in couples: A dyadic mediation analysis. *Journal of Social and Personal Relationships*, *37*(10-11), 2822-2842.
- Gümüş, I. G., & Kışlak, S. T. (2019). The predictive role of forgiveness and the level of repetitive thinking on mental health and marital adjustment in married individuals. *Düşünen Adam*, *32*(3), 236-245.
- Hayes, A. F. (2013). *Introduction to mediation, moderation, and conditional process analysis: A regression-based approach*. Guilford publications.
- He, Q., Zhong, M., Tong, W., Lan, J., Li, X., Ju, X., & Fang, X. (2018). Forgiveness, marital quality, and marital stability in the early years of Chinese marriage: An actor-partner interdependence mediation model. *Frontiers in Psychology*, *9*, 1520.
- Hofmann, S. G. (2014). Interpersonal emotion regulation mo-

- del of mood and anxiety disorders. *Cognitive Therapy and Research*, 38(5), 483-492.
- Horn, A. B., & Maercker, A. (2016). Intra-and interpersonal emotion regulation and adjustment symptoms in couples: The role of co-brooding and co-reappraisal. *BMC Psychology*, 4(51), 1-11.
- Jensen, J., Rauer, A., & Johnson, A. (2021). Better to forgive or to forget? Marital transgressions and forgiveness in older couples. *Journal of Social, Behavioral, and Health Sciences*, 15(1), 293-308.
- Karremans, J. C., & Van Lange, P. A. (2004). Back to caring after being hurt: The role of forgiveness. *European Journal of Social Psychology*, 34(2), 207-227.
- Kearns, J. N., & Fincham, F. D. (2004). A prototype analysis of forgiveness. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 30(7), 838-855.
- Kimmes, J. G., & Durtschi, J. A. (2016). Forgiveness in romantic relationships: The roles of attachment, empathy, and attributions. *Journal of Marital and Family Therapy*, 42(4), 645-658.
- Martin, A. A., Hill, P. L., & Allemand, M. (2019). Attachment predicts transgression frequency and reactions in romantic couples' daily life. *Journal of Social and Personal Relationships*, 36(8), 2247-2267.
- McCaughey, T. G., Billingsley, J., & McCullough, M. E. (2022). An evolutionary psychology view of forgiveness: Individuals, groups, and culture. *Current Opinion in Psychology*, 44, 275-280.
- McCullough, M. E. (2001). Forgiveness: Who does it and how do they do it? *Current Directions in Psychological Science*, 10(6), 194-197.
- McCullough, M. E., & Hoyt, W. T. (2002). Transgression-related motivational dispositions: Personality substrates of forgiveness and their links to the Big Five. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 28(11), 1556-1573.
- McCullough, M. E., & VanOyen Witvliet, C. (2002). The psychology of forgiveness. In C. R. Snyder, & S. J. Lopez (Eds.), *Handbook of positive psychology* (pp. 446-455). Oxford University Press.
- McCullough, M. E., Rachal, K. C., Sandage, S. J., Worthington, E. L., Brown, S. W., & Hight, T. L. (1998). Interpersonal forgiving in close relationships: II. Theoretical elaboration and measurement. *Journal of Personality and Social Psychology*, 75(6), 1586-1603.
- McCullough, M. E., Worthington, E. L., & Rachal, K. C. (1997). Interpersonal forgiving in close relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 73(2), 321-336.
- McDonald, J. E., Olson, J. R., Lanning, A. H., Goddard, H. W., & Marshall, J. P. (2018). Effects of religiosity, forgiveness, and spousal empathy on marital adjustment. *Marriage & Family Review*, 54(4), 393-416.
- Novak, J. R., Smith, H. M., Larson, J. H., & Crane, D. R. (2018). Commitment, forgiveness, and relationship self-regulation: An actor partner interdependence model of relationship virtues and relationship effort in couple relationships. *Journal of Marital and Family Therapy*, 44(2), 353-365.
- Paleari, F., Regalia, C., & Fincham, F. (2005). Marital quality, forgiveness, empathy, and rumination: A longitudinal analysis. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 31, 368-378.
- Pansera, C., & La Guardia, J. (2012). The role of sincere amends and perceived partner responsiveness in forgiveness. *Personal Relationships*, 19(4), 696-711.
- Pelucchi, S., Paleari, F. G., Regalia, C., & Fincham, F. D. (2013). Self-forgiveness in romantic relationships: It matters to both of us. *Journal of Family Psychology*, 27(4), 541.
- Reis, H. T., Clark, M. S., & Holmes, J. G. (2004). Perceived partner responsiveness as an organizing construct in the study of intimacy and closeness. In D. J. Mashek, & A. P. Aron (Eds.), *Handbook of closeness and intimacy* (pp. 201-225). Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Rey, L., & Extremera, N. (2016). Forgiveness and health-related quality of life in older people: Adaptive cognitive emotion regulation strategies as mediators. *Journal of Health Psychology*, 21(12), 2944-2954.
- Ruan, Y., Reis, H. T., Clark, M. S., Hirsch, J. L., & Bink, B. D. (2020). Can I tell you how I feel? Perceived partner responsiveness encourages emotional expression. *Emotion*, 20(3), 329.
- Scobie, E. D., & Scobie, G. E. W. (1998). Damaging events: The perceived need for forgiveness. *Journal for the Theory of Social Behaviour*, 28(4), 373-402.
- Steiner, M., Allemand, M., & McCullough, M. E. (2011). Age differences in forgivingness: The role of transgression frequency and intensity. *Journal of Research in Personality*, 45(6), 670-678.
- Taşfiliz, D., Çetiner, E. S., & Selçuk, E. (2020). Yakın ilişkilerde algılanan duyarlılığın yaş farklılıkları ve psikolojik esenlik ile ilişkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 35(86), 19-39.
- Thompson, L. Y., Snyder, C. R., Hoffman, L., Michael, S. T., Rasmussen, H. N., & Billings, L. S. (2005). Dispositional forgiveness of self, others, and situations. *Journal of Personality*, 73, 313-359.
- Tosyalı, A. F., & Harma, M. (2021). The role of co-regulation of stress in the relationship between perceived partner responsiveness and binge eating: A dyadic analysis. *International Journal of Psychology*, 56(3), 435-443.
- VanOyen Witvliet, C., Hofelich Mohr, A. J., Hinman, N. G., & Knoll, R. W. (2015). Transforming or restraining rumination: The impact of compassionate reappraisal versus emotion suppression on empathy, forgiveness, and affective psychophysiology. *The Journal of Positive Psychology*, 10(3), 248-261.
- VanOyen Witvliet, C., Knoll, R. W., Hinman, N. G., & DeYoung, P. A. (2010). Compassion-focused reappraisal, benefit-focused reappraisal, and rumination after an interpersonal offense: Emotion-regulation implications for subjective emotion, linguistic responses, and physiology. *The Journal of Positive Psychology*, 5(3), 226-242.
- Wade, N. G., & Worthington Jr, E. L. (2003). Overcoming interpersonal offenses: Is forgiveness the only way to deal with unforgiveness? *Journal of Counseling & Development*, 81(3), 343-353.
- Walsh, C. M., & Neff, L. A. (2019). The importance of investing in your relationship: Emotional capital and responses to partner transgressions. *Journal of Social and Personal Relationships*, 37(2), 581-601.
- Yıldırım, A. (2009). *Bağlanma stilleri ile bağışlama arasındaki ilişkide sorumluluk yüklemelerinin aracı rolü* (Unpublished master's thesis). Hacettepe University, Ankara.